

TEKSTIAINEISTOJEN ANALYYSI I

AINEISTOLÄHTÖINEN TYÖTAPA

(kts. Silvonen & Keso, Psykologia 2/99)

Grounded Theory - induktiivisesti johdettu teoria joka edustaa sitä ilmiötä jota tutkitaan

- keksitty, kehitetty ja väliaikaisesti osoitettu paikkaansa pitäväksi systemaattisen aineistonkeruun ja analyysin kulussa tiettyyn elämänkenttään liittyvän ilmiön kuvauksessa
- GT ei ole teoria joka koskisi jotain sisällöllistä todellisuuden aluetta, vaan kysymys on teorian perustelemisen tavasta - metodologisesta ja työtapaa koskevasta asenteesta

AINEISTOLÄHTÖISEN ANALYYYSIN PERUSTELU

Kritiikki postivismia ja sen edustamaa objektiivisuus-käsitystä vastaan - 'kartesiolainen katse' ja hypoteettis-deduktiivinen työtap

- apriorinen teoria tai malli - empiria on esimerkkikokoelma joka edustaa, havainnollistaa tai koettelee mallia - ei kehää takaisin teoriaan - mallin rakentumisen tautologisuus
- oletus sosiaalisesta maailmasta - myös tiede rakentuu sosiaalisesti:
 - tieteen professionaalinen ympäristö
 - tiedeyhteisö
 - koetilanne

OLETUS SOSIAALISESTA MAAILMASTA

Aineistolähtöinen työtapa sisältää vahvan perusolettamuksen aineiston luonteesta: tässä mielessä voidaan kyseenalaistaa ajatusta induktiivisuudesta.

- mitä aineisto on luonteeltaan - ei luontoa vaan sosiaalista maailmaa: merkityksellisessä toiminnassa tuotettu maailma ja sen uusiutumisen prosessit sosiaalisissa käytännöissä
- toimintajärjestelmät, uusiutuminen, arkielämä, merkitystyö, tutkittavien äänet
- ihmisten tekemä konstruktio työ on kohteen olemisen ehto, tutkimuksen tehtävänä on kuulla tätä, jolloin subjektiivisuus tulee objektiivisuuden ehdoksi ja luotettavuus lähtee siitä, että tutkimus kertoo oman toimintansa ehdot

TUTKIMUSKOHTTEEN ESILLE KOHOAMINEN

Sosiaalisen maailman oletuksesta seuraa se, että tärkeäksi tulee ihmisten oma perspektiivi elettyyn ja koettuun maailmaansa - tutkijan ei tule pakottaa aineistoon omia ongelmanmäärittelyjään, vaan olla sensitiivinen esille kohoaville ongelmille - tutkijan ongelma tai kysymys ei välttämättä ole ihmisille ongelma.

On kuitenkin syytä erottaa toisistaan **tutkimusalue**, **ongelma** ja **tutkimusongelma**.

Tutkimusalue on tutkijan tunnistama relevantti sosiaalinen kenttä, jolle hän menee tavoitteenaan löytää sen sisäiset relevantit ja reraaliset ongelmat, sellaisina kuin ne kohoavat esille toimijoiden eli tutkimuksen osallistujien tavassa uusintaa kenttää toimintakäytännöissään ja tavassaan antaa näille merkityksiä.

ESIYMMÄRRYS JA SULKEISTAMINEN

Tutkijan esiymmärrys kohdistuu elämän alueen eli kentän tunnistamiseen ja sen mieltämiseen sosiaalisen maailman osana ja siinä olevat henkilöt sosiaalisiksi toimijoiksi omine elämäntapoineen.

Tutkijan esiymmärrys kohdistuu myös aineistolähtöisen työtavan periaatteisiin ja käytäntöihin.

Tutkijan sulkeistaminen kohdistuu niihin sisällöllisiin käsityksiin ja olettamuksiin, jotka koskevat kentällä olevien toimijoiden tapoja merkityksellistää kentän ilmiöitä ja määritellä niiden relevanssia.

Näin voi aineistolähtöisessä työtavassa toteutua hermeneuttisen ja fenomenologisen asenteen välinen dialektiikka.

AINEISTOLÄHTÖISEN ANALYYYSIN PERIAATTEET JA TYÖTAVAT

- tutkimussuhteen luonne; jatkuva vuoropuhelu
- teoreettinen sensitiivisyys; käsitteellistäminen työkaluna
- luja kiinnittyminen aineistoon
- jatkuvan vertailun menetelmä
- johdonmukainen, kattava ja joustava luokittelu (koodaaminen)

JATKUVAN VERTAILUN MENETELMÄ

Constant Comparison Method - CCM

- on sekä yksinkertainen että ja vaativa periaate
- läpäisee kaikki aineistolähtöisen analyysin työvaiheet
- on menetelmä teorian luomiseksi aineistosta käsin
- yleinen vaihtoehto kokeelliselle ja tilastolliselle paradigmalle
- on menettely, jossa aineiston eri osia vertaillaan systemaattisesti ja jatkuvasti keskenään

SATURAATIO JA TEOREETTINEN OTANTA

- saturaatio eli kylläntyminen saavutetaan kun jatkuva vertailu ei enää tuo esille uutta vaihtelua
- saturaatio on työväline sekä tapausten määrittämisessä, koodauksen tarkentamisessa että teorian rakentamisessa
- teoreettinen otanta on jatkuvan vertailun käyttöä aineistokokonaisuuden hallinnassa ja rajaamisessa
- teoreettinen otanta voi kohdistua sekä tapausten että tekstiaineiston valikointiin

KOODAAMISEN NELJÄ ASKELTA

Tiheän koodaamisen vaihe

- aineiston luenta ilman etukäteishypoteesia
- aineiston tiheä lukeminen, tarkasti rivi riviltä
- koodataan avaavan avoimen koodauksen avulla
- jokaiselle uudelle tapahtumalle annetaan joku luokitus
- luokitus annetaan riippumatta sen mielekkyydestä
- jatkuva vertailu: ovatko A ja B samaa vai kahta eri luokkaa?
- kyse ei ole jo annettujen indeksien sijoittamisesta aineistoon
- ei myöskään frekvenssien laskemisesta
- koodaamisen määrää tapahtuman suhde edellisiin tapahtumiin
- tuloksena helposti suuri määrä luokkia ja koodeja

KOODAAMISEN NELJÄ ASKELTA

Integroimisen vaihe

- avoimessa koodauksessa syntyneiden luokitusten integroiminen
- luokitukset tarkastellaan suhteessa toisiinsa
- jatkuva vertailu pykälää korkeammalla, käsitteellisemmällä tasolla
- luokkien määräksi tulee muutama kymmenen
- tämän luokituksen varassa lähestytään seuraavia tapauksia
- systemaattinen memojen kirjoittaminen
- etsitään yllättäviä ilmiöitä jotka eivät mahdu luokitteluun
- integroidun käsitteellisen mallin avulla kuvataan koko aineisto
- formaaliset koodit, jotka ovat sisältöjen suhteen neutraaleja
- usein prosessikäsitteitä

KOODAAMISEN NELJÄ ASKELTA

Teorian rajaamisen vaihe

- yksi taso korkeammalle
- jatkuvan vertailun kohteena käsitteiden keskinäiset suhteet
- etsitään rakenteellisia tapoja, joilla ne suhteutuvat toisiinsa
- pyrkimyksenä on löytää aineistoa kuvaava käsitteellinen avain
- ydinkategorian paikantaminen

KOODAAMISEN NELJÄ ASKELTA

Tulkinnan kirjoittamisen vaihe

- koodauksen ja tulkinnan raportointi
- tulkinnan kirjoittaminen on osa analyysia
- vasta auki kirjoitettu tulkinta on tulkinta
- tulkinta elää kirjoittamisprosessin läpi
- tutkimuksen kohteena olleen sosiaalisen maailman osa uudelleentuottaminen ydinkategorioiden avulla
- ydinkategoria voi kuvata perustavia sosiaalisia prosesseja tai sosiaalisen vuorovaikutuksen peruskategorioita
- narraatio sosiaalisen maailman rakentumisen muotona
- tulkinnan kirjoittaminen uudelleenkertomisena

INDUKTION ONGELMA

Aineistolähtöisen työtavan problematisoiminen:

- mistä tulevat käsitteelliset työkalut, jotka käytetään koodimassan hallintaan?
- kuinka idea osallistujien äänen esille kohoamisesta toteutetaan?
- **käsiteindikaattorimalli vs. koodausparadigmamalli**
- induktiivinen malli, realistinen tulkinta, indeksikaaliset koodit, ryhmittely teoreettisten koodien avulla
- subjektiivisuuden eksplikointi, analyysisäännöt
- induktion, deduktion ja abduction väliset suhteet

ESIINKEHIVÄ LUENTA

**SYNTYVÄ
TEORIA**

**LUENTA-
MALLI**

**FORMAALISET
KOODIT**

**SUBSTANTIAA-
LISET KOODIT**